

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Vtrùm necessarium sit constituere aliquem finem vltimum hominis, & actionum eius.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

pta fuit v. g. per somnum, vel quid huiusmodi, tunc necesse est actum voluntatis quasi de nouo inchoari; & quoniam voluntatis actus esse non potest sine cognitione intellectus, ideo ex parte illius videtur commodè exponi hæc virtus reliqua ex priori intentione, quia nimirum ex precedenti intentione, apprehensione, consultatione, & aliis similibus actibus factum est vt potentia, proposito tali obiecto, v. g. quod iter sit agendum, statim repræsentatur vt exequendum absque alia motione, seu speciali consideratione illius, seu finis, ad quem ordinatur: hoc modo statim voluntas exequitur id, quod proponitur, & incipit illo medio vti, quod proximum est, seu quod tunc occurrit primo exequendum, & sic recte dicitur virtualiter operari propter finem.

V.
4. Modus operandi propter finem interpretatiue

Circa 4. modum, quem vocauimus interpretatiue operari propter finem, aduertendum est, interdum voluntatem intendere aliquod obiectum, in quo consistit ex vi considerationis, & huius actualis motionis; tamen illa res intenta natura sua fertur, & ordinatur in alium finem: tunc ergo voluntas dicitur proprie, & quasi explicitè intendere finem sibi propositum: interpretatiue verò dicitur intendere vltiore finem, ad quem finis priori modo intentus natura sua fertur: & ad hunc modum is, qui operatur honestè propter bonitatem misericordiam aut iustitiam, nihil de Deo cogitans, aut de alio fine, dicitur operari propter Deum, vel propter beatitudinem, & implere illud Pauli 1. Corint. 10. *Omnia in gloriam Dei facite*, quia videlicet ipsum bonum honestum quod intenditur ad beatitudinem. Et ideo licet homo actu suo non intendat illum finem vltiorem, dicitur operari propter illud interpretatiue, quod alij vocant operari propter finem ex natura ipsius operis potius quam ex intentione operantis, de quo modo operandi occurrent plura in sequenti disputatione.

DISPUTATIO III.

De ultimo fine hominis in communi, & de modo operandi propter illum.

Postquam de fine generaliter dictum est, oportet vt de illo in particulari aliqua dicamus, quoniam hic finis, & præcipuam rationem finis habet, & primum principium est omnium operabilium, & eius ratio in beatitudine potissimum reperitur, ad quam totus hic sermo de fine refertur: diximus autem supra Disp. 1. sect. 6. num. 2. alium esse finem vltimum simpliciter & positiuè, alium verò vltimum secundum quid & negatiue: & quamuis præcipua huius Disputationis intentio sit de priori, tamen ob maiorem claritatem, & doctrinæ complementum, dicemus etiam de posteriori, & primo videbimus, quàm sit necessarius hic finis ad operationes humanas: deinde, an sit vnus tantum vel possit esse multiplex.

SECTIO I.

Verum necessarium sit constituere aliquem finem vltimum hominis, & actionem eius.

Dupliciter intelligi potest hominem ordinari ad finem vltimum: vno modo, ex intentione authoris naturæ, ordinatione quasi extrinseca, & passiva: alio modo ex libera voluntate, & a-

ctione sua, atque ad eam ordinationem quasi intrinsecam, & actiuam, quia nimirum homo per actum suæ voluntatis aliquem finem vltimum sibi prestatuit, in quem dirigat actiones suas, qui potest intelligi vel finis vltimus simpliciter, vel secundum quid.

Dico ergo primo dari aliquem finem vltimum simpliciter, ad quem, & propter quem homo institutus est ab autore naturæ. Hæc conclusio est simpliciter de fide, vt etiam ostendi in disp. 24. *petit aliquis Metaph. sect. 1.* quia constat Deum esse finem vltimum creaturarum omnium, & iuxta illud Apocal. 1. *Ego sum a, & w:* quod latius tractatur 1. p. 9. 5. art. 4. & specialiter constat esse finem vltimum hominis, qui proprie & peculiari modo potest Deum attingere, vt latius infra probabimus disp. 5. agentes de obiecto beatitudinis. Et hoc etiam est lumine naturæ notum, quod homo habeat aliquem finem vltimum sibi communicabilem, & ita posuerunt omnes Philosophi, qui de beatitudine disputarunt: vt videtur est apud Arist. 2. *Ethic. a. princip.* & Cicero *lib. de finibus*, & alia congerit August. *lib. 9. de Ciuitate*, terè per totum. Et ratio est facilis, quia homo nec frustratur, nec casu est in mundo: est ergo effectus propter aliquem finem: & cum in finibus non procedatur in infinitum, necesse est vt sit factus propter aliquem finem vltimum. Deinde ipsa constitutio naturæ humanæ hoc intrinsecè postulat, tum quia alias non haberet homo naturam suam certum terminum in quem secundum rectam rationem operationes suas dirigeret: vnde fieret vt neque etiam posset rectè vitam instituire: tum denique, quia sicut in intentionibus, & electionibus non potest in infinitum procedi, sed deueniendum necessario est ad aliquem vltimum finem: ita in singulis rebus necesse est, vt tota natura inclinetur ad aliquid vltimum, sicut contingit in arte, licet contingat in vna arte, multas esse actiones, necesse tamen est vt omnes tendant in vnum aliquem finem: nam si ars est vna, & multas actiones sub se comprehendit, necesse est aliquem ordinem inter eas seruari, atque ad eam omnes ferri ad aliquid, quod est perfectum, & consummatum in tali arte: sic ergo cum natura hominis vna sit, & plures operationes complectatur, perfectio eius institutio intrinsecè postulat ordinem, a quo ad eam imperfectiora propter perfectiora, & hæc propter id, quod in homine est perfectissimum, si que illud habeat rationem vltimi finis.

Dices, hoc ediscursu ad summum probari, viuere secundum rectam rationem esse finem vltimum hominis, non tamen quod in eo gradu, & ordine detur aliquis finis vltimus, quia in eo gradu sunt multæ virtutes, omnes propter se amabiles, que possunt intendi per modum finis vltimi. Respondeo, etiam si demus totum id, quod argumentum postulat, id non esse contra positam assertionem, quia nunc non agimus de fine vltimo, in quo consistat, an in vna re, vel operatione, sed solum an sit, & hoc concludit ratio facta. De alio verò puncto acturi sumus disp. 6. sect. 3. agentes de beatitudine. Addit præterea Durand. *m. 2. q. 28. quest. 4. man. 8.* rationem factam posse proportionaliter applicari, nam in ipso viuere secundum rationem est multitudo actionum, & operationum, inter quas potest etiam seruari ordo, vt imperfectiora ad perfectiora ordinentur: ac denique tota rationalis vita ad id, quod summum & perfectissimum est, quod latius tractaturi sumus agentes de beatitudine.

Atque ex hac conclusione sequitur omnes homines conuenire in hoc vltimo fine, vel secundum naturam propensionem, quia vna est hominum

I. Afferio, homini cõsimpliciter, finis vltim⁹ simpliciter.

II

III

II.

III.

